

ROYAUME DE BELGIQUE.

KONINKRIJK BELGIE.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Président de la Chambre des Représentants, le 7 juillet 1994, d'une demande d'avis sur une proposition de loi "modifiant la loi du 30 juillet 1981 réprimant certains actes inspirés par le racisme ou la xénophobie (Doc., Chambre, n° 1525/1-93/94)", a donné le 8 février 1995 l'avis suivant :

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 7 juli 1994 door de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers verzocht hem van advies te dienen over een wetsvoorstel "tot wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden (Gedr. St., Kamer, nr. 1525/1-93/94)", heeft op 8 februari 1995 het volgend advies gegeven :

La liberté de la presse fait l'objet d'une protection spéciale, qui est organisée par les articles 25, 148, alinéa 2, et 150 de la Constitution; ce dernier article, en particulier, dispose que "Le jury est établi en toutes matières criminelles et pour les délits politiques et de presse" (1).

Constitue un délit de presse, au sens des deux dernières dispositions constitutionnelles citées, toute manifestation abusive, parce que illicite et coupable, de la pensée dans des écrits reproduits et publiés.

Ces dispositions qualifient ainsi "délict de presse", en raison de son mode particulier d'exécution (2), toute infraction ordinaire prévue par le Code pénal ou par une loi particulière, mais susceptible de se commettre sous le couvert de la libre manifestation des opinions, et perpétrée dans un écrit imprimé et publié.

-
- (1) L'article 8, alinéa 1er, du décret du 19 juillet 1831 qui rétablit le jury prévoit en outre que "lorsqu'il s'agira de délits politiques ou de la presse, il sera procédé à l'instruction et au jugement comme en matière criminelle".
- (2) J. VELU, "Notes de droit public", volume I, fascicule 3, 5e éd. 1990-91/2, Presses universitaires de Bruxelles, p. 453, n° 397; C. HENNAU et J. VERHAEGEN, "Droit pénal général", Bruylant, 1991, p. 59; J.-P. DOUCET, "Précis de droit pénal général", Faculté de droit, d'économie et de sciences sociales de l'Université de Liège, 1976, p. 65, et la note, qui cite A. PRINS, "Science pénale et droit positif", 1899, p. 101, n° 167.

.../...

Le principe constitutionnel de la compétence exclusive du jury pour les délits de presse s'impose au législateur lorsqu'il édicte des règles tant générales que spéciales de compétence.

Il n'est, en effet, pas au pouvoir du législateur de disqualifier des faits auxquels le Constituant a attaché la qualification de délit de presse, ni de déférer de quelque autre manière leurs auteurs à des juridictions qu'il chargerait de statuer en lieu et place du jury.

Pour le surplus, contrairement aux développements de la proposition, les dispositions constitutionnelles et législatives ne sont pas contraires aux normes internationales que la Belgique s'est engagée à respecter puisqu'un recours effectif est organisé devant un juge qui statue de manière impartiale et indépendante sur les mérites de l'action dont il est saisi.

En conclusion, la proposition est contraire à l'article 150 de la Constitution; aucune dérogation n'est possible. Le seul moyen d'atteindre l'objectif poursuivi par les auteurs de la proposition est d'engager une procédure tendant à la révision de l'article 150 précité.

De persvrijheid geniet een bijzondere bescherming, georganiseerd door de artikelen 25, 148, tweede lid, en 150 van de Grondwet; dit laatste artikel in het bijzonder bepaalt dat "de jury wordt ingesteld voor alle criminele zaken, alsmede voor politieke misdrijven en drukpersmisdrijven" (1).

In de zin van de laatste twee voornoemde grondwetsbepalingen wordt onder drukpersmisdrijf verstaan, elk misbruik van meningsuiting, doordat het ongeoorloofd en strafbaar is, in gereproduceerde en openbaar gemaakte geschriften.

Deze bepalingen beschouwen aldus als "drukpersmisdrijf", vanwege de bijzondere wijze van uitvoering ervan (2), elk gewoon strafbaar feit vastgelegd in het Strafwetboek of in een bijzondere wet, maar dat begaan kan worden onder voorwendsel van vrije meningsuiting en dat gepleegd wordt in een gedrukt en openbaar gemaakt geschrift.

-
- (1) Artikel 8, eerste lid, van het decreet van 19 juli 1831 waarbij de jury opnieuw wordt ingesteld, bepaalt bovendien dat "wanneer het om politieke misdrijven of om drukpersmisdrijven gaat, (...) het onderzoek gevoerd en de uitspraak gedaan (wordt) zoals in criminele zaken".
- (2) J. VELU, "Notes de droit public", deel I, aflevering 3, 5e uitgave, 1990-91/2, Presses universitaires de Bruxelles, p. 453, nr. 397; C. HENNAU en J. VERHAEGEN, "Droit pénal général", Bruylant, 1991, p. 59; J.-P. DOUCET, "Précis de droit pénal général", Faculté de droit, d'économie et de sciences sociales de l'Université de Liège, 1976, p. 65, en de noot waarin A. PRINS wordt aangehaald, "Science pénale et droit positif", 1899, p. 101, nr. 167.

De wetgever dient rekening te houden met het grondwettelijk beginsel dat alleen een jury bevoegd is voor drukpersmisdrijven, wanneer hij zowel algemene als bijzondere bevoegdheidsregels geeft.

Het behoort immers niet tot de bevoegdheid van de wetgever om daden die door de grondwetgever als drukpersmisdrijven worden gekwalificeerd anders te kwalificeren, noch om anderszins de daders ervan te verwijzen naar rechtscolleges die hij zou opdragen om in plaats van de jury uitspraak te doen.

Voor het overige zijn de grondwetsbepalingen en wetsbepalingen, in weerwil van de toelichting bij het voorstel, niet strijdig met de internationale rechtsregels tot de naleving waarvan België zich heeft verbonden, aangezien in daadwerkelijke rechtshulp is voorzien bij een rechter die onpartijdig en onafhankelijk uitspraak doet over de vordering die bij hem aanhangig is gemaakt.

Kortom, het voorstel is strijdig met artikel 150 van de Grondwet; er is geen enkele afwijking mogelijk. Het enige middel om het door de indieners van het voorstel nagestreefde doel te bereiken, is het instellen van een procedure tot herziening van het voornoemde artikel 150.

La chambre était composée de :

De kamer was samengesteld uit :

Messieurs J.-J. STRYCKMANS,
de Heren

président de chambre,
kamervoorzitter,

Y. BOUCQUEY,
Y. KREINS,

conseillers d'Etat,
staatsraden,

F. DELPEREE,
J. van COMPERNOLLE,

assesseurs de la
section de législation,
assessoren van de
afdeling wetgeving,

Madame J. GIELISSEN,
Mevrouw

greffier,
griffier.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. J.-J. STRYCKMANS.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. J.-J. STRYCKMANS.

Le rapport a été présenté par M. J.-L. PAQUET, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par M. R. HENSENNE, référendaire adjoint.

Het verslag werd uitgebracht door de H. J.-L. PAQUET, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de H. R. HENSENNE, adjunct-referendaris.

LE GREFFIER - DE GRIFFIER,

LE PRESIDENT - DE VOORZITTER,

J. GIELISSEN.

J.-J. STRYCKMANS.